

роздуми у поезіях, притчах та філософських викладах. Він намагався змінити соціальне становище свого народу, пробудити людей до самоосвіти та вищих форм пізнання. Після різних конфліктів з владою, Григорій Сковорода обрав зовсім новий і незнаний до того стиль життя, а саме – мандрівку. І ця мандрівка тривала до самої смерті, майже тридцять років. Була вона повна пригод, оповита переказами й легендами. У ній ніколи не розлучався філософ із Біблією, сопілкою або флейтою і своїми писаннями. Слава про нього йшла всюди, і кожний, чи то пан, чи селянин хотів його побачити й почути. Тож аудиторія його була дуже численна і різнорідна, і всі розуміли його – речника великої правди. Приятель і життєписець Сковороди Ковалинський теж засвідчував: *„Коли писав Сковорода для свого краю, то і вживав деколи української мови та правопису, вживаного в українському виговорі. Він любив завжди свою природжену мову. Дуже любив свій рідний край, свою любов Україну й коли відлучався за її межі, обов'язково прагнув скоріше туди повернутися і бажав там померти. Він висловлює це в багатьох місцях своїх творів. «Всяк должен узнать свой народ і в народі себе»*

Висновки. Сковорода є головним мандрівником України. Не дарма він писав “Життя наше – це подорож, а дружня бесіда – це візок, що полегшує мандрівникові дорогу”. Подорожжі Г.С. Сковороди по Україні та закордоном є важливим аспектом його життя. Українська культурна та історична спадщина варта того, щоб про неї почути, дізнатись, але найголовніше – відчути. Прийде час – і зможеш дослідити шлях митця у власних подорожах. Можливо, навіть не сам, а разом з попутниками, які в товариському колі зроблять твою подорож насиченішою та захоплюючою.

ТВАРИНИ В ТВОРЧОСТІ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

Шеремет Н.М., Сураєва Н.О., Ламікіна Д.В.

Науковий керівник: Хіріна Г.О.

Національний фармацевтичний університет, Харків, Україна

enderdragon1607@gmail.com

Вступ. У сучасному світі символи повсюди оточують людину: алхімічні, математичні та логічні символи, державні і релігійні символи, символи субкультур тощо. Поширеним є використання символів і у творчості. Так у літературі символ постає художнім образом, в якому конкретний зображуваний предмет водночас з власним значенням наділений значенням вказівки на щось інше. Заслугує на особливу увагу використання символів тварин у творчості українського письменника і філософа Григорія Сковороди. У творах Сковороди ми зустрічаємо багатьох тварин: ссавці – собака, свиня, віл, кобила, нетопир, крот, верблюд, олень, вовк, вівця, баран, лев, мавпа, кабан, кіт, ведмідь; плазуни – черепахи, змії; земноводні – жаби, ропухи; птахи – ворон, чиж, жайворонок, щиглик, орел, сокола, курка, сова, дрозд, сокіл, горлиця, голуб, зозуля; риби – щука; членистоногі – мурашка, рак, бджола, шершень.

Мета дослідження. Метою дослідження було визначити, до образів яких тварин звертається у своїй творчості Григорій Сковорода та виявити, яке символічне значення їм надається.

Матеріали та методи. Філософські та літературні твори Г.С. Сковороди (Сковорода Г. Повне зібрання творів: У 2-х т. К.: Наукова думка, 1973. Т. 1 – 2.) біографічний, порівняльно-історичний методи.

Результати дослідження. Серед творчої спадщини Григорія Сковороди – різноманіття літературних жанрів і форм: філософські трактати, діалоги, вірші, оди, притчі, пісні, листи-присвяти та ін. До того ж, його вважають «батьком» такого жанру, як байка – коротка розповідь алегоричного змісту, що втілюється в образах тварин, рослин, предметів або явищ, і має сформульований моральний висновок. Зокрема, збірка Сковороди «Байки Харківські» включає в себе 30 таких творів, і більшість з них саме про тварин.

У байці «Пси» один пес бездумно гавкає на переїжджих, щоб не нудьгувати, а другий каже, що не всі переїжджі є ворогами їх господарю, і без причини гавкати на всіх – погано. Їх образи, відповідно, втілюють дурну людину, що може грубити іншим через власний настрій, і розумну людину, яка уникає конфліктів.

Байка «Ворона і Чиж» навчає судити про інших не за їх зовнішнім виглядом, а за їх вчинками, як і байка «Олениця та Кабан»; «Жайворонки» – обирати те, що близьке тобі за природою, а не керуватися забаганками, подібну мораль має байка «Орел і Черепаха», а також «Собака і Кобила», у якій також засуджується чванливість.

У байці «Чиж і Щиглик» Чиж потрапив у неволю, піддавшись спокусі мати солодку їжу та гарну клітку – це символічне зображення людини, що заради матеріальних цінностей здатна позбутися більш важливих – духовних, у даному прикладі – свободи.

Байка «Орел і Сорока» нагадує, що у кожної людини своє місце в цьому світі і своя доля.

У байці «Мурашка і Свиня» між відповідними тваринами відбулася суперечка стосовно того, хто з них багатший, і Віл взявся рахувати їх хлібне зерно. Звичайно, жменя зерна, яку мала Мурашка, здавалася замалим достатком у порівнянні з приблизно трьомастами жменями Свині, але Мурашка зазначила, що треба рахувати витрати проти прибутків. Цю справу було перенесено у вищий суд. Через образ Мурашки автор пояснює, що треба цінувати те, що ти маєш, адже, якщо цього достатньо для твого життя, ти вже багатий. А в образі Свині можна побачити пихатість і марнотратство, судячи з того, що після зауваження Мурашки вирішення суперечки стало неоднозначним.

Байка «Дві курки» символічно зображує та засуджує тих, хто не мають здібності щось зробити і від того не вірять, що це можуть зробити інші, дещо схожа і мораль байки «Змія і Буфон», але в останній більше йдеться про необхідність прикладати зусилля, щоб отримати бажане; «Сова і Дрізд» – цінувати доброзичливість і надавати перевагу не кількості приятелів, а їх якостям; «Жаби» – не загубити розсудливість в гонитві за розкішшю.

У байці «Нетопир і двоє пташат – Горлень та Голубок» Кріт пише наземним тваринам і птахам лист, у якому заперечує існування Сонця, світла та усього іншого, що сам не може побачити. Філософія крота знаходить як прихильників у вигляді нічних тварин, насамперед, Нетопира, так і незгодних у вигляді Горлень та Голубка. У наш час є багато прикладів таких розбіжностей думок, коли одні заперечують те, що для інших є істиною: антивакцинатори, плоскоземельники та ін. деніалісти. І не зважаючи на те, що у кожного може бути своя правда, всі ми співіснуємо в єдиному світі.

У байці «Верблюди і Олень» названі тварини не змогли випити води з одного джерела через те, що Олень може насолодитися лише чистою водою, а Верблюди – лише каламутною. Сила байки роз'яснює, що джерело – це Біблія. Відповідно, образ Оленя можна ототожнити з шукачем духовної істини, а Верблюда – з приземленою людиною, яка не має потягу до просвітління, не відрізняє земне від духовного.

Релігійний зміст має і байка «Лев та Мавпи», у якій Лев є образом Біблії, а також байка «Щука і Рак», у якій Щука є образом людини «Без Бога».

У байці «Зозуля та Дрізд» Дрізд символізує працьовитих людей, які однаково відчують як цінність своїх зусиль, так і цінність бажаного відпочинку, а Зозуля символізує людей, які настільки віддалилися гуляйству замість роботи, що навіть воно їм набридло. У байці «Собака і Вовк» Вовк символізує лицемірство і підлабустство, які не допомагають завести друзів, а у байці «Соловей, Жайворонок та Дрізд» птахи навчаються, як бути добрими друзями. У байці «Кріт і Лінкс» фантастична тварина Лінкс є символом хвастливої людини.

Байка «Бджола та Шершень» містить розмову цих двох комах. Шершень вважає Бджолу дурною через те, що збирання меду приносить їй мало користі, але вона продовжує цим займатися. Бджола відповіла, що для неї більша радість – збирати мед, а не їсти його. Бджола є символічним образом працьовитої людини, якій приносить задоволення її покликання, а Шершень – ледаря, який живе крадіжкою чужого.

Висновки. Таким чином, розглянувши твори збірки Григорія Сковороди «Байки Харківські», можна впевнитись, що природа із її тваринним світом є для письменника джерелом різноманітних образів-символів. Він широко використовує алегорію, щоб через образи тварин, будь то ссавці, плазуни, земноводні, птахи, риби або членистоногі, висміяти та засудити моральні вади людей та, навпаки, піднести людські чесноти. Але, слід зауважити, що тварину-символ не варто відривати від змісту самої байки, адже в різних творах символічний зміст, закладений в образ однієї тварини може суттєво відрізнятись.

Г.С. СКОВОРОДА – ЖИТТЯ, ІСТИНА, ЕТИКА

Ярова М.Ф.

Науковий керівник: Садовніков О.К.

Національний фармацевтичний університет, Харків, Україна
department-fsh@nuph.edu.ua

Вступ. Сковороду часто називали «філософом без системи», «небесним патроном Слобідського краю». Кажали, що він належить до дрібки слов'янських філософів «світового значення». Дехто вважав його представником народної традиції та «народним філософом», а дехто останнім представником традиції «київської школи». Він був «громадським діячем», «громадською людиною», тією людиною, до якої прислуховувалися усі, людиною необхідною для рідної країни.

Мета дослідження. Показати на прикладі життя Г.С. Сковороди поєднання стилю життя мандрівника-філософа з його філософсько-етичними міркуваннями та поглядами, особливості світоглядної позиції та його внесок в культуру.

Матеріали та методи. На базі творів Г.С. Сковороди і спогадів про нього, застосовуючи метод системного аналізу, провести ранжування та конкретизацію в розумінні теорії істини та етичних поглядів Г.С. Сковороди та їх доречність в сучасному світі.

Результати дослідження. Розуміння ролі Сковороди в культурної та духовної історії виходить з внутрішньої єдності його ідей та думок, яка виникає з власного духу філософа. Сковорода відбив на собі риси свого часу, на ньому, його богословсько-філософських працях, його діяльності, мові та стилі, на його мандрованому житті відбився вплив соціальних умов, його оточення. Григорій Савич ставився негативно до громадського устрою свого часу, до біганини за матеріальним добробутом, до нехтування звичайного, близького до природи